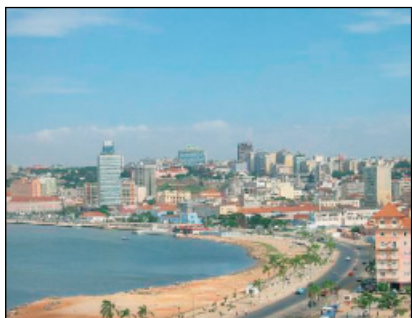

Příspěvek do UN-HABITATU je tentokrát ohlédnutím za rokem 2008, ve kterém bychom chtěli čtenářům připomenout Světový den Habitatu 2008, informovat je o vítězných projektech, které vybrala mezinárodní porota v listopadu 2008 v rámci Mezinárodní ceny Dubaje za nejlepší příklady z praxe a seznámit je ve zkratce s vybranými příklady – best practices, které by bylo možno použít i v České republice.

SVĚTOVÝ DEN HABITATU 2008 (World Habitat Day 2008)

Zdroj: <http://images.google.cz/images?hl=cs&q=Luanda&lr=&um=1&ie=UTF-8&sa=N&tab=wi>

Spojené národy každoročně stanovily první pondělí v říjnu jako světový lokální den. Tento den se svět zamýšlí nad stavem našich měst a základním právem na adekvátní útočiště pro všechny, a připomíná světu jeho kolektivní odpovědnost za budoucnost lidského bydlení.

Letošní Světový den Habitatu se konal **5. a 6. října 2008 v hlavním městě Angoly – Luandě**. Oslavy v Angole měly ukázat světu, jak země, po rocích konfliktu, postupuje v zakládání harmonických měst díky pokroku v městské infrastruktuře a službách, a v novém strategickém rozvoji měst.

Spojené národy chtěly v rámci tématu letošního Světového dne **Harmonická města 2008** poukázat na problémy rychlé urbanizace, jejího dopadu na životní prostředí, na rozrůstání se slumů a chudoby tím, že více a více lidí přichází do měst s vidinou lepšího života.

Polovina lidstva nyní žije ve městech, kde hledá adekvátní útočiště pro všechny spolu se základními službami, jako jsou voda, kanalizace, elektrina, péče o zdraví, bezpečnost apod. Jde proto o velmi aktuální problém ob-

zvláště v rozvojových zemích. Právě města mají největší dopad na životní prostředí a změnu klimatu. A tam, kde je špatná vláda, občané a jejich okolí trpí nejvíce.

Je nutno přistoupit k širšímu využívání nových výkonných energií a ekologicky šetrných technologií, které sníží městské znečištění.

DUBAJ 2008 – VÍTĚZNÉ PROJEKTY ZA NEJLEPŠÍ PŘÍKLADY Z PRAXE

V 7. kole Mezinárodních cen Dubaje za nejlepší příklady z praxe bylo v listopadu 2008 vybráno mezinárodní porotou 12 vítězných příspěvků, které

v tomto kole představují nejlepší příklady a zkušenosti v oblasti zlepšení kvality života ve městech a obcích.

Finanční odměna ve výši 30 000 amerických dolarů, trofej a památný certifikát byly předány jednotlivým vítězům v rámci ceremonie v Dubaji.

APROCOBU (Asociace pro propagaci družstevních obchodů sloužících výrobě, prodeji a zásobování v Burundi), Burundi

„Integrovaná vesnice“ vedená asociací APROCOBU je experimentálním místem pro integrovaný rozvoj, který se snaží zaměřit na výzvy repatriace utečenců, usmíření, integraci a demobilizaci v poválečném Burundi. Cíle a strategie této iniciativy jsou zaměřeny na zlepšení životního stylu vesnických populací prostřednictvím přístupu k vodě, elektřině a aktivitám vytvářejícím příjmy.

Zapojování domorodých lidí do Lesní správy, do procesu rozhodování, Demokratická republika Kongo

1,3 milionu hektarů lesů v Demokratické republice Kongo, jež jsou domovem okolo 9 000 domorodců žijících v lese, je využíváno pro udržitelnou produkci stavebního dřeva společností Congolaise Industrielle des Bois (CIB). Cílem těchto postupů je posunout činnosti CIB směrem k udržitelnosti a respektu a začlenit domorodé lidi do plánů lesní správy CIB. Iniciativa je příkladem, jak domorodé národy, stát, místní NGO, akademické subjekty a soukromé podniky společně pracovaly, aby formalizovaly uznání práv domorodých národů a zároveň aby ustavily smysluplný proces konzultací s ohledem na požadavky lesní správy.

Mikrozahrady v Dakaru, Senegal

Projekt „Mikrozahrad“ v Dakaru byl zahájen v r. 1999 v rámci Programu technické spolupráce mezi Organizací pro výživu a zemědělství (FAO) a senegalskou vládou. Projekt představil nové technologie pro zahradnickou produkci nikoliv na pozemcích, ale na dvorech, střeších a nevyužitých plochách. Jeho hlavním cílem je podílet se na snížení chudoby poskytováním čerstvé zeleniny chudým rodi-

nám. Projekt také podporuje vytváření příjmu prostřednictvím prodeje nadbytku z produkce.

Iniciativa na ochranu životního prostředí před znečištěním ze skládek odpadů v Marianhill, Jižní Afrika

Iniciativa vznikla v Thekwini Municipal Area (EMA). Jejím účelem je řešení problematiky využití skládek odpadů. Hlavní prioritou je zajistit, aby nedocházelo ke znečištění životního prostředí, snížily se náklady a byly osloveny firmy způsobující svými skládkami znečištění životního prostředí včetně zápachu v ovzduší.

Rozvoj nového ekologického města Qingpu – udržitelná vazba ekologie a humanity, Čína

Dlouhodobé zanedbávání Qingpu, oblastí řek a jezer v okolí Šanghaje způsobilo zaostávání jejího rozvoje. Po přechodu do 21. století shromažďovala místní veřejná správa informace z různých oborů a zvažovala různé možnosti řešení situace. Výsledkem této činnosti byl návrh vize „Qingpu – vodní město v zeleni, jako jedno z nejlépe obyvatelných měst“. Byl vypracován pečlivý plán rozvoje, který vychází z místních podmínek a respektuje přírodu a historii.

Obnova oblastí Aceh, postižené tsunami, iniciovaná společným úsilím lidí, Indonézie

Svaz chudých měst a obcí (Urban Poor Linkage, UPLINK) v Indonézii, který zahájil svoji činnost v červenci 2002, je sdružením organizací založených provinčními městy a obcemi a nevládních organizací. Činnost svazu je zaměřena na potírání chudoby. UPLINK sleduje vizi města, které je schopno svou sociální, ekonomickou a kulturní rozmanitost využít jako pozitivní zdroj při budování sociálně spravedlivé a demokratické společnosti, kde je městská chudina silně organizovaná, nezávislá a schopná vyvíjet činnost ke zlepšení svých životních podmínek.

Španělská síť měst za zdravé podnebí, Španělsko

Síť sdružuje více než 60 španělských měst, vytvořila stabilní rámec vztahů pro založení iniciativy k ochraně životního prostředí a zmírnění klimatických

změn, a to prosazováním udržitelného rozvoje na úrovni obcí, které spojily své síly k vytvoření Sítě španělských měst za zdravé podnebí, jakožto nástroje pro řízení příslušných aktivit.

Pilotní projekt „Srdečné domy“ – sloučení bydlení a obnova životního prostředí v povodí řeky Juan Bobo, Kolumbie

Tato iniciativa je zaměřena na pomoc obyvatelstvu usazenému na březích řeky Juan Bobo v Medellinu. Byl zde realizován alternativní model nové úpravy tohoto území umožňující jeho znovuosídlení, konsolidaci bydlení, sanaci životního prostředí a zlepšení životních podmínek pro 300 rodin žijících v této lokalitě.

Akce občanského sdružení za ochranu zátoky Balandra jakožto ekologicky cenné lokality v severozápadním Mexiku, Mexiko

Balandra je mokřad nacházející se v Mexiku. Byl poslední nezastavěnou lokalitou na pláži La Paz, Baja California Sur. Účelem občanského sdružení Balandra, které má 18 000 členů ze všech věkových a sociálních skupin, je zajistit dlouhodobou ochranu mokřadu. Iniciativa tohoto sdružení včetně příslušných technických a politických aktivit vedla ke schválení zvláštního zákona, tří politických nástrojů a dohody mezi obcemi.

Partnerství ve využívání pracovních příležitostí prostřednictvím technologie v Severní a Jižní Americe (POETA), USA

Program byl vytvořen na pomoc lidem s tělesným postižením k získání zaměstnání. POETA poskytuje tělesně postiženým osobám možnost získat potřebné schopnosti k vykonávání určité práce, kterou jim zároveň nabídne vlastní výdělek a větší nezávislost.

Palestinská rada pro bydlení, Palestina

Palestinská rada pro bydlení (The Palestinian Housing Council, PHC) byla ustavena v Jeruzalémě v roce 1992 jako nezisková národní instituce, jejíž snahou je zmírňovat problémy s bydlením. Hlavním cílem PHC je hledat způsoby, jak prakticky řešit problémy s bydlením na palestinském území. Pomocí různých programů PHC pozi-

tivně ovlivnila životní úroveň, životní podmínky a vytvořila vhodné prostředí pro mnoho palestinských rodin.

Program rozšíření vodovodů a kanalizací, Pákistán

Program rozšíření vodovodů a kanalizací (The Water and Sanitation Extension Program, WASEP) byl v roce 1997 iniciován firmou Aga Khan Planning and Building Services, Pákistán (AKPBS). Účelem programu je vybudování sítě k zásobování pitnou vodou, odvádění splašků a ozdravení životního prostředí v obcích na území severního Pákistánu a Singhu.

VYBRANÉ PŘÍKLADY - BEST PRACTICES - PRO MOŽNÉ POUŽITÍ V ČESKÉ REPUBLICCE

Databáze UN-Habitatu obsahuje přes 2 650 ověřených příkladů, které byly přihlášeny do soutěže „Mezinárodní cena města Dubaje“, a které řeší běžné problémy v oblasti sociální, ekonomické a environmentální z více než 140 zemí.

Příklady demonstrují, jak lze v praxi při spolupráci veřejnosti, soukromých i společenských subjektů zlepšit vládnutí, odstranit bídu, poskytovat přístup k bydlení, k pozemkům a základním službám, chránit životní prostředí a pomáhat v hospodářském rozvoji.

Z této velmi obsáhlé databáze, ve které samozřejmě nejsou všechny příklady vhodné pro podmínky naší republiky, jsou některé příklady, které by možná mohly oslovit obce i veřejnost při řešení současných problémů, postupně vybírány a zveřejňovány na webových stránkách UH-HABITATU (<http://www.uur.cz/default.asp?ID=2862>), kde jsou podrobně popsány.

1. Program pro rodiny bez domova (USA)

V roce 1988 představil program Beyond Shelter's Homeless Families (Rodiny bez domova) dramatickou inovaci v oblasti týkající se městských bezdomovců. Byla vynechána tradiční

fáze „přechodného bydlení“ a rodiny bez domova či jednotlivci byli přestěhováni přímo do stálých nájemných bytů v obytných čtvrtích. Takto byly využity stávající programy, služby a instituce, které většinou fungovaly dynamicky, ale poněkud ve vzájemné izolaci.

Nejdůležitější inovací tohoto programu je změna současných zavedených postupů souvisejících s povahou tohoto problému a s řešením bezdomovectví. Tradiční přístupy přemísťují bezdomovce nepohodlným způsobem od jednoho poskytovatele přístřeší k druhému. Tento způsob může být velmi intenzivní, ale zbavuje člověka práv, a může vlastně zpomalit nebo zabránit procesu stabilizace na bezpečném místě uvnitř hlavního proudu společnosti. Program Beyond Shelter's, který umísťuje rodiny bez domova přímo do trvalého bydlení s poskytnutím individuální podpory po dobu až jednoho roku, dramaticky mění kulturní, politickou a administrativní praxi a postupy směrem k programu sociální integrace a zplnoprávnění.

Tento přístup představuje inovaci ve formách sociální struktury, jelikož si dovoluje umístit bezdomovce do velké „ne-bezdomovecké“ komunity a navrátit jim tak důstojnost a spojení s lidmi, což takové místo předpokládá. A konečně, program mobilizuje pro jeho účastníky již existující veřejné služby.

2. Jednotný program obnovy bytů pro sociální účely (Španělsko)

Program se zabývá modernizací bytů s hlavním cílem zajistit dostupné bydlení pro nízkopříjmovou část populace a současně řešit vysokou nezaměstnanost ve městě.

Jedná se o program řízený magistrátem, do něhož jsou zapojeny odbory sociálních služeb, ekonomického rozvoje a plánování města, a který je založen na uzavírání smluv s vlastníky opuštěných bytů a budov v centru města. Modernizaci financuje magistrát, což je ze strany vlastníků kompenzováno tím, že byty pronajmou

osobám vybraným odborem sociálních služeb za nájemné ve stanovené výši, které bude po určitou dobu inkasovat magistrát.

Ze strany magistrátu se očekává, že uvede byty do stavu odpovídajícího z hlediska struktury a funkčnosti současným předpisům o bydlení. Po uplynutí smluvně stanovené doby budou byty vráceny v perfektním stavu jejich majitelům. Výměnou za to vlastníci souhlasí s pronájmem bytů za přibližně polovinu obvyklé výše nájemného a zdrží se jakýchkoli námitek vůči rodinám vybraným odborem sociálních služeb.

Odbor plánování města zaznamenal dynamické změny v centru města: bylo zastaveno chátrání, zóna se oživila novými obyvateli, z ekonomického i sociálního hlediska bylo dosaženo uspokojivé rovnováhy ve využití prostoru pro obchod, kanceláře a bydlení a projekt přispěl k realizaci stávajícího územního plánu.

Rekonstruovány byly dvě skupiny domů:

- a) prázdné domy nebo byty, které potřebovaly rekonstrukci před nastěhováním uživatelů,
- b) byty nebo domy obydlené rodinami s nízkými příjmy, které ale potřebovaly zmodernizovat, aby vyhověly současným předpisům.

K provádění modernizace byl vytvořen pracovní tým sestávající ze specializovaných skupin: stavbaři, tesaři, elektrikáři, instalatéři a malíři.

3. Asociace Iisalmi Youth Aid (Pomoc mladým) – Projekt KEHYPAJA, Iisalmi (Finsko)

Asociace zahájila v roce 1987 projekt KEHYPAJA (rozvojová dílna). Její první aktivity zahrnovaly sběr a opravu vybavení typu second-hand pro domácnosti a farmaření. Toto vybavení bylo potom darováno rozvojovým zemím.

Projekt KEHYPAJA byl spuštěn, aby prospíval zvláště mládeži, která byla společností opomíjena, nebo které hrozí, že bude opomíjena, a která žije

v ubohých ekonomických podmínkách. Počátečním cílem projektu KE-HYPAJA bylo poskytnout zaměstnání nezaměstnaným, zvláště mladým. Aktivity rozvojové spolupráce byly zahrnuty do snah o zaměstnání tak, aby poskytl hmatatelný a smysluplný cíl pro práci. Od té doby program KE-HYPAJA zaměstnal a vyškolil několik stovek lidí.

4. Dům na sídlišti (Dom na Osiedlu) (Polsko)

Podnětem projektu byl stále neřešený problém mentálně postižených lidí, kteří žijí v izolaci, odmítání společností, zbavení základních práv a odsouzení k nečinnosti.

Projekt pro tyto lidi vytváří určité podmínky, v nichž mohou žít a pracovat. Vznikl tak „Dům na sídlišti“. V obyčejném bytovém bloku si sedm mentálně postižených jedinců různého pohlaví a stáří poprvé v životě pořídilo svůj vlastní domov. Začali od píky, za asistence odborníků, před očima obyvatel sídliště. Po roce se u nich projeví umělecké vlohy. Vzniklo studio (atelier), kde pracovali pět hodin denně, od pondělí do pátku, na realizaci svých uměleckých představ podle svých vlastních projektů, za asistence odborníků. Nyní je zde také galerie, kde je možno nejen shlédnout díla, ale setkat se také s jejich autory a vidět je při tvorbě. Zakrátko se z řad postižených přihlásili další zájemci o stavbu vlastních bytů. Tentokrát však za pomoci první skupiny postižených, takže už nebylo zapotřebí odborné asistence. Areál, kde je atelier situován a kde má vzniknout také nový domov, bude vytvořen z bytů, které byly dříve ve vlastnictví rodičů postižených osob, a které se od nich podařilo odkoupit.

Praxe prověřila zásady, na nichž je projekt postaven. Lidé se závažným mentálním postižením mohou žít svůj vlastní život v běžných podmínkách velkého města. Jsou pod dohledem schopní několik hodin denně tvůrčím způsobem pracovat, malovat obrazy nebo keramiku, nebo pracovat na ozdobných tkaničkách podle vlastního návrhu.

Musejí být ovšem splněny určité podmínky. Nezbytný je vlastní byt, který jim dává pocit bezpečí. Rozhodující význam má také, jak je přijme okolí. Totéž platí o projevování laskavosti vůči nim, trpělivosti, o poskytnutí prostoru a motivace k jejich tvůrčí činnosti a stejně tak o odmítnutí zbytečných sedativ.

Praxe potvrdila i další předpoklad. Dům a také atelier, které byly od samého začátku otevřeny pro veřejnost, se časem staly místem setkávání a návštěv lidí, kteří – přitahováni jedinečnou atmosférou – přicházeli častěji. Navštěvují je nejen studenti psychologie a pedagogiky za účelem praktického výcviku, ale i studenti etnografie, kteří zde získávají podklady pro své diplomové práce na téma uměleckých aktivit mladých lidí. Ze sousedství volají zájemci o zaměstnání. Další skupinou jsou mentálně postižení mladí lidé, kteří strádají ve vlastním rodinném prostředí. Děti ze základních škol, často z chudých a postižených rodin, přicházejí do atelieru pracovat.

5. Ubytování pro mentálně postižené v Notteroy (Norsko)

Projekt je realizován v sídlišti pro mladé mentálně postižené osoby v malé obci v Norsku za účelem zlepšení jejich životních podmínek. Kvality projektu tkví z části v plánování, z části v úpravách okolního prostředí a v dotaci služeb mentálně postiženým. Navíc je projekt příkladem cílů a konkrétním výsledkem hlavní sociální reformy týkající se mentálně postižených, a která zlepšila životy tisícům handicapovaných osob.

V roce 1990 byla v Norsku představena důležitá sociální reforma. Cílem bylo zlepšit a normalizovat životní podmínky pro mentálně postižené. Obce převzaly ze zákona hlavní zodpovědnost za mentálně postižené v rámci škol, zaměstnání, služeb a domovů. To znamenalo eliminaci existujícího okresně založeného systému péče, uzavření krajských institucí navržených speciálně pro tuto skupinu handicapovaných osob

– a ustanovení nových domovů pro mentálně postižené v jejich domovských obcích.

6. Vesnička McAuley (USA)

Vesnička McAuley Village představuje modelový program bydlení pro rodiče samoživitele s nízkým příjmem a pro jejich rodiny jako přechodné zařízení s 23 byty, založenými v r. 1989 jako reakce na rostoucí počet rodičů samoživitelů, kteří se nemohli ani ubytovat, ani podporovat sebe a své děti. Vesnička poskytuje hygienické a bezpečné ubytování rodičům samoživitelům za 30% z jejich příjmů. Společně s dostupným bydlením se ve vesničce nachází zařízení denní péče, poradenství, vychovatelství a zaměstnanecké služby.

Vesnička McAuley pomáhá řešit několik hlavních problémů: bezdomovectví, nezaměstnanost, domácí násilí, zneužívání alkoholu a drog, kriminalitu a bezpečnost. Zařízení s asi 20 zaměstnanci slouží rodičům s nízkými příjmy a s nízkou kvalifikací, kterým je 20 let a více. Pokouší se vyvést chudé rodiče samoživitele ze sociální závislosti k nezávislosti. Přestože jde primárně o program bydlení, pomáhá řešit také mnoho příčin přispívajících ke zranitelnosti těchto rodin, když se pokouší vytvořit řešení pro každou jednotlivou rodinu. Zaměstnanci nabízejí studijní vedení a podpůrné služby, aby obyvatelům vesničky ulehčili přechod do školy. Jsou nabízeny jazykové kurzy, dětem a jejich rodičům je k dispozici knihovna. Externí odborníci pořádají dobrovolné přednášky o domácím násilí, alkoholu a zneužívání drog, stejně jako o rodičovství, o vedení rozpočtu a životních dovednostech. Vesnička je 24 hodin pod bezpečnostním dozorem spojeným s knihou zápisů pro všechny hosty, takže obyvatelům je poskytován pocit bezpečí.

7. Frauen-Werk-Stadt – projekt výstavby bytů připravený ženami pro ženy ve Vídni (Rakousko)

Zdroj: http://www.nextroom.at/building_article.php?building_id=2643

Projekt výstavby bytů Frauen-Werk-Stadt je prvním krokem implementace denních zkušeností a požadavků žen ve velkém měřítku. V rámci programu růstu města byla celá jedna městská čtvrť ve Vídni – Donaufelder Straße 97, Carminweg 6 – naplánována výhradně architekty a urbanisty (realizace proběhla v letech 1995–1997). Zvláštní pozornost byla věnována dispozičnímu řešení a velikosti podlahové plochy jednotlivých bytů. Záměrem bylo vytvořit místnosti o stejných rozměrech tak, aby uživatelé nebyli nuceni akceptovat jejich předem stanovené využití. Dalším hlavním cílem modelového projektu bylo podnítit zájem veřejnosti o práci žen – architektek a urbanistek a zviditelnit jejich práci.

8. Program místních iniciativ, Lublin (Polsko)

V roce 1990 inicioval Odbor regionálního rozvoje města Lublin proces spoluúčasti, aby tak zaangažoval usedlíky do rozvoje jejich sousedství/okolí a obnovy starších čtvrtí. Nový přístup byl zaveden ve dvou nízkopříjmových čtvrtích – Bronowice a Kosminek. V roce 1994 byl založen Program místních iniciativ za účelem garance kontinuity coby klíčové strategie pro zlepšení životního prostředí. Program zaručuje, že se investoři veřejného a soukromého sektoru zapojí do partnerství ve sdílení nákladů, aby tak vytvořili infrastrukturu a zlepšili financování životního prostředí. Město vytvořilo vhodné prostředí pro soukromé investice do bydlení a malých podniků. Výsledky za poslední dva roky jsou imponující a zdaleka předčily očekávání:

- během dvou let bylo v pilotních oblastech zrenovováno 137 domů a bylo postaveno 50 nových budov,
- před zavedením programu existovalo v sousedství pouze 6 obchodů; dnes je otevřeno 55 obchodů v opravených budovách a 18 budov bylo zcela přebudováno pro komerční využití,
- v těchto malých podnicích pracuje téměř 120 lidí,
- vedle dobrovolné pomoci samotných obyvatel, byla v rámci stavební činnosti poskytnuta práce více než 100 osobám činným ve stavebnictví.

9. Řízení integrovaných parkovacích ploch ve Vídni (Rakousko)

Kooperativní řízení parkovacích ploch (Kooperatives Parkraum Management, KPM) vzniklo v r. 1995 jako plánovací nástroj, jehož účelem je komplexní řešení problémů s parkováním aut ve Vídni. Pracovní tým je složen ze zástupců firem specializovaných na stavbu a provozování garáží, Obchodní komory ve Vídni, motoristických klubů a expertů z magistrátu. Před započátkem realizace úkolů stanovených v Plánu dopravy ve Vídni provedla pracovní skupina podrobnou analýzu současného stavu věci.

Na základě této analýzy byla ve správních okresech města instalována různá zařízení podporující organizaci parkovacích ploch.

Ve spolupráci s informačním systémem pro garážování GARIS byl vybudován počítačem řízený model, který omezuje výstavbu garáží v oblastech cenných z hlediska řízení hospodářské činnosti a dopravy, což zabraňuje nadměrnému parkování na veřejných prostranstvích.

Expanze řízených parkovacích ploch spojená s implementací systému GARIS snížila poptávku po parkovacích plochách v okresech v centru města, takže od zavedení tohoto systému byly postaveny jen dvě z původně plánovaného počtu garáží. Budovám v centru města byla přidělena parkovací místa v garážích.

Plán dopravy ve Vídni sleduje spíše zachování uličního prostoru pro lidi než jeho opětovné získávání. Jakmile narůstající motorizace zničí zavedenou strukturu, snahy omezit růst objemu automobilové dopravy jsou odsouzeny k nezdaru. Promyšlené plány organizace dopravy v daném prostoru jsou nezbytné, i když nikoli postačující, podmínkou pro udržení kvót dopravy na nízké úrovni.

Opatření na úseku územního plánování a plánování dopravy mohou přinést žádoucí úspěch jen tehdy, budou-li spojeny s aktivní dopravní politikou a kooperací se všemi dotčenými stranami. Pro zajištění jednání ve vzájemné shodě a spolupráci všech dotčených subjektů byla začátkem r. 1995 založena Pracovní skupina pro kooperativní řízení parkovacích ploch (Arbeitsgemeinschaft).

10. Dítě v parku (práce s dětmi a mladými), (Brazílie)

Dítě v parku je od roku 1993 projektem „Bezplatná škola“, vyvinutým pro Park kultury v Mangabeiras magistrátem v Belo Horizonte. Má multidisciplinární charakter a je zaměřen na všestrannou podporu dětí a adolescentů žijících v jižní oblasti města. Snaží se u nich rozvinout jejich sebeocěnění. Projekt zasahuje populaci 180 000 lidí. Na základě zkušeností z praxe za poslední tři roky lze říci, že se jedná o úspěšnou realizaci, vycházející ze vztahů vzniklých mezi dětmi, parkem, komunitou (municipalitou) a vychovateli. Projekt je zaměřen na možnost připravit děti na jejich občanství, vzdělávat je prostřednictvím aktivit, které přinášejí znalosti a které zlepšují jejich socializaci (začlenění do společnosti).

Vzdělávání o životním prostředí se snaží vzbudit povědomí pro potřebu větší integrace mezi člověkem a přírodou prostřednictvím teoretických kurzů širšího i dílčího zaměření a pomocí audiovizuálních pomůcek. Dílčí kurzy jsou zaměřeny na přípravu půdy, pěstování plodin a používání alternativních způsobů výživy s využitím přírodních produktů.

11. Vertikální zahrada, Créteil (Francie)

Ve městech na celém světě je většina zdí staveb ponechána holá, takže je vidět beton. V těchto městech si lidé stěžují na nedostatek zelených ploch a absenci biodiverzity. Vertikální zahrada, kterou koncipoval a realizoval botanik Patrick BLANC, představuje řešení implementovat rostliny kdekoliv, kde pro ně není jinak místo. Toto řešení spočívá ve schopnosti rostlin rozvíjet kořeny ve vertikální tenké vrstvě akrylového materiálu. Díky této schopnosti lze pěstovat rostliny na libovolné vertikální konstrukci. Použitá

Zdroj: <http://www.archinet.cz/index.php?mode=article&art=18166&sec=10019&lang=cz>

konstrukce je velmi lehká (1 m² váží méně než 15 kg) a lze ji umístit trvale na libovolnou stěnu libovolné budovy. Zavlažování je automatické provrtanou hadicí, která prochází na horní hraně vertikální zahrady. Použitá voda může být recyklována.

Rozměry vertikální zahrady mohou být libovolné. Dosud existuje asi 100 vertikálních zahrad. Nejvíce je jich ve Francii, ale některé již byly realizovány v Itálii a v Německu. Největší vertikální zahrada je v Paříži. Její plocha je 300 m² a výška 30 m.

Při vhodném výběru rostlinných druhů lze vertikální zahradu implementovat v jakémkoliv prostředí (světlo, vítr, teplota, vlhkost vzduchu...), buď v exteriéru nebo v interiéru, v kterémkoli městě libovolného klimatického pásma.

12. Založení biocentra Hráza jako renaturalizace těžebního prostoru, Kroměříž (Česká republika)

Foto © Petr Vodák (MÚ Kroměříž)

Ve městě Kroměříž byl realizován projekt, který je v praxi ojedinělou formou renaturalizace, neboli oživení těžebního prostoru. Společným úsilím se podařilo začlenit těžební prostor do územního systému ekologické stability a vytvořit z bývalého šterkoviště Hráza lokální biocentrum, které působí v krajině jako oživující prvek. Navíc se uvedená metoda renaturalizace projevila pro těžební organizaci jako velmi výhodná a úspěšná.

Může se jednat o metodu ekologicky a ekonomicky výhodné těžby, kdy jde o krajinnotvorný prvek a modelování krajiny, nikoliv pouze o těžbu neobnovitelných přírodních zdrojů. Hlavním cílem bylo, aby po ukončení těžby vzniklo biocentrum v podobě přírodního parku, který vytvoří mnoha živočišným druhům podmínky k přežití a rozmnožení populace. V tomto případě šlo o to, dát do souladu dva zdánlivě neslučitelné způsoby lidského jednání – těžbu přírodních surovin a ochranu přírody a krajiny. Výsledkem je založení biocentra na místě těžebního prostoru. V těžebním prostoru Hráza je možno realizovat biotop založený na vegetaci eutrofních stojatých vod. Obzvláště u šterkovišť je pravidlem, že součástí těžebního prostoru je vodní plocha, která těžbou vzniká a její tvar a složení doprovodných porostů lze velmi dobře přizpůsobit skladbě původních rostlinných druhů a podmínkám navrženého územního systému ekologické stability krajiny.

13. Využití bioplynu ze skládky domovního odpadu pro vytápění sídliště Zachar v Kroměříži (Česká republika)

V Kroměříži, v blízkosti sídliště Zachar a místní části Vážany vznikl po vytěžení suroviny opuštěný těžební prostor s jílovitým nepropustným podložím, který se zdál být vhodný k zavezení domovním odpadem. Do vytěženého prostoru hliniště cihelny byl ukládán různý, především domovní odpad, jehož výluhy kontaminovaly povrchovou i podzemní vodu v blízkém okolí. Zároveň byla zaznamenána produkce bioplynu.

Foto © Petr Vodák (MÚ Kroměříž)

Hlavním cílem bylo rekultivovat starou ekologickou zátěž, zamezit tvorbě emisí do ovzduší a výluhů do podzemních a povrchových vod. Dalším cílem bylo využití výluhů pro podporu procesů vzniku bioplynu a využití bioplynu pro získání levného alternativního zdroje tepelné energie pro vyhřívání a přípravu teplé vody. Teplo je využíváno v domě s pečovatelskou službou, kde bydlí invalidní a starší lidé a v sociálních bytech, kde bydlí především mladé rodiny s dětmi. Konečným výsledkem je městský park, který pracuje jako bioreaktor, vyvíjí se v něm hořlavý bioplyn, který je likvidován bezpečně v kotelně, přičemž je využíván alternativní zdroj energie z odpadů pro výrobu levného tepla.

14. Projekt bezpečného bydlení, Leiderdorp (Nizozemí)

Police v regionu Hollands Midden (střední Holandsko) přišla s návrhem, že bude vydávat policejné schválené potvrzení prostřednictvím nizozem-

ského Projektu bezpečného bydlení. Brožurka popisuje požadavky, kterým musí byty a jejich okolí vyhovět, aby pro program přicházely v úvahu.

V plánech pro nový rozvoj získala značnou pozornost sociální bezpečnost a prevence vloupání. Místní úřady, bytová družstva, developéři, urbanisté, architekti a obyvatelé často chodí k policii pro radu. Jelikož taková rada není závazná, je implementována do projektů jen zčásti, pokud vůbec. Situace přiměla policii z Hollands Midden vydat jasný balíček požadavků na získání potvrzení policie, že daný projekt vyhovuje požadavkům na bezpečnost. Tato myšlenka je založena na britském projektu „Zabezpečeno designem“. Vloupání do domů v Británii, kde bylo zavedeno schvalování projektů policií, se snížilo v průměru o 40%. Zasluhou toho se obyvatelé cítí bezpečněji.

Policie projekt schválí, pokud je naplněn široký balíček bezpečnostních požadavků. Balíček je použitelný na pěti úrovních: organizace čtvrti/obvodu, parcelování, detailní rozpracování obytného prostředí, účast obyvatel/managementu a stavitelství. Na každé úrovni se rozlišují jednotlivé komponenty projektu.

15. Zaměřeno na bezpečnost (Velká Británie)

Prostřednictvím tohoto programu je založena (a běžně poskytována v rámci plánování systému služeb) bezpečnost jako klíčový politický cíl města. Služby ve vlastnictví soukromého sektoru, správně prováděné, rozpočtované a fakturované, jsou hlavním cílem politiky. Nejedná se o určitý jednotlivý projekt, zacílený na konkrétní komunitu nebo problém. Jde o celkovou korporativní strategii, do níž jsou za-

pojeny všechny zúčastněné subjekty, což na základě společných konzultací umožňuje vyvíjet řešení a realizovat služby v rámci partnerství při respektování práv jednotlivých subjektů. Jde o směr, nikoli o cíl.

Strategie tvoří část sjednoceného přístupu k poskytování městských služeb. Kryje se s dalšími společnými strategiemi, jako jsou Environmentální charta (Environmental Charter), Sociální strategie (Social Strategy), Změna všeho – doprava (All change – transport) atd., sloužící ke zformování zásadního posunu v myšlení těch, kteří jsou zodpovědní za poskytování služeb ve společnosti.

Tato činnost zahrnující partnerskou práci a konzultaci spolu s doprovodnými rozpočtovými aspekty je uzákoněna politickým závazkem úřadu veřejné správy. Na místní úrovni se objevují projekty začleňující své vlastní plány a vyhodnocovací kritéria, podporovaná a udržovaná nejen na místní úrovni.

Závazek bezpečnostních služeb ve společnosti se odráží v ročním Bezpečnostním akčním plánu komunity (Community Safety Action Plan), který plyne z každého plánu služeb obsahujícího cíle, úkoly, časová měřítka, a stanovujícího člověka zodpovědného za jednotlivý úkol obsažený v akčním plánu. Díky tomuto přístupu k bezpečnosti společnosti a skutečné partnerské spolupráci toho bylo v krátké době hodně dosaženo.

16. Program poskytování úvěrů policistům na bydlení v osobním vlastnictví (USA)

Program poskytování úvěrů policistům na pořízení vlastního bydlení

poskytuje policistům v okrese Columbia nízkouřokové (4 %), krátkodobé (20 let) bezhotovostní financování při zakoupení obnovených domů ve vnitřních městských nízkopříjmových čtvrtích. Program byl vyvinut z programu obnovy bytového fondu a jeho převodu do osobního vlastnictví ve čtvrtích s obyvatelstvem s nízkými příjmy vypracovaného Odborem rozvoje komunity. Před vznikem tohoto programu v roce 1995 žilo v těchto čtvrtích jen málo policistů. Starousedlíci si pochvalovali, že policista, který se přistěhuje do sousedství, slouží coby „odstrašovač“ kriminální činnosti, a že program formuje základ pro policejní činnost v komunitě.

17. Take Back The Park (Vezměme si zpátky park), (USA)

Řešení nedostatku městského rekreačního prostoru, který je hlavním problémem kvality života městské mládeže, leží na samotné mládeži a obyvatelích komunity, kteří mohou dohromady poskytnout levnou a efektivní strategii ke znovunabytí veřejných prostor, jež sužuje problém – drogy. Projekt Take Back The Park podporuje toto řešení tím, že poskytuje jedinečnou kombinaci vedení mládeže a školení prevence kriminality, které mobilizuje městskou mládež, k vytváření aktivit, které by mohly řešit některé problémy. Take Back The Park je letním projektem vedeným mladými lidmi, který pomáhá zorganizovat programy v místních parcích tak, aby vymítil drogové dealery, aby pro komunitu znovu získal parky sužované kriminalitou, a aby mezi místní mládeží vybudoval vůdčí schopnosti.

*Ing. arch. Miriam Blažková
Ústav územního rozvoje*